

Bilirkişilik ve Tarafların Bilirkişiliği

Dr. Berker KILIÇ
Adli Bilişim Uzmanı
Veri Bilimci

Bilirkişilik **ve** **Taraf Bilirkişiliği**

Dr. Berker KILIÇ
Adli Bilişim Uzmanı
Veri Bilimci

Adli Bilişimci

www.adlibilisimci.com
berker.kilic@gmail.com
05069302199

Temmuz 2022

[dr.berkerkilic](https://www.facebook.com/dr.berkerkilic)

[berker_kilic](https://twitter.com/berker_kilic)

[dr.berkerkilic](https://www.instagram.com/dr.berkerkilic)

[berker-kilic](https://www.linkedin.com/company/berker-kilic)

Bilirkişilik ve Taraf Bilirkişiliği

Türk Dil Kurumu sözlüğünde bilirkişi, “Belirli bir konudan iyi anlayan ve bir anlaşmazlığı çözümlmek için kendisine başvuru kimse, uzman, ehlihibre, ehlivukuf, eksper.” ve “Çözümlemesi özel veya bilimsel bilgiye dayanan konularda oyuna veya düşüncesine başvuru kimse, ehlihibre, ehlivukuf.” olarak tanımlanmıştır [16].

Genel olarak yargılama hukukunun ve özel olarak da medeni usul hukukunun en eski tartışma alanlarından biri bilirkişilik müessesesidir [05].

Delillerin bulunması, analiz edilmesi, incelenmesi ve gerekli biçimlerde adli makamlara sunulması, ceza muhakemesi hukuku üst başlığında çeşitli alt bilim dallarının oluşmasına neden olmuştur. Bu bilim dallarına adli bilişim, adli tıp, adli psikoloji gibi disiplinler örnek olarak gösterilebilir [10].

Bilirkişiliği karakterize eden temel öge, uzmanlıktır [03].

Taraf bilirkişisi veya uzman olarak da ifade edilen bilirkişilikte, taraflar dilekçelerini hazırlayabilmek, iddia ve savunmalarını güçlendirebilmek için, bir uzmana başvurma ihtiyacı duyabilirler. Bilirkişiden farklı olarak, tarafların kendi açıklamalarını (iddia ve savunmalarını) güçlendirmek amacıyla özel bilirkişiye, bir başka deyişle taraf bilirkişisine başvurmak mümkündür [13].

Kanunlarımızda uzmanlık olarak ifade edilen taraf bilirkişiliği de tıpkı resmi bilirkişilikte olduğu gibi, hukuki süreç içerisinde, anlaşılabilmesi ve hukuken değerlendirilebilmesi için özel ve

teknik bilgi gerektiren hallerde taraflarca bir uzmana başvurulmasıdır.

Taraf bilirkişisinden beklenen, hukuki uyumsuzluk içerisinde, teknik konularda lehe bulguları ortaya çıkarmak ve tarafların anlayabileceği bir dille raporlamaktır.

Bu nedenle sizin lehinize bulguları tespit etme amaçlı olarak inceleme yapar.

Taraf bilirkişisi tarafından hazırlanan rapor, yargılamanın her aşamasında dosyasına sunulabilmektedir.

Dr. Berker KILIÇ
Adli Bilişim Uzmanı
Veri Bilimci

0. İindekiler

1. Bilirkişilik	1
1.1. Kanuni Dayanak	1
1.2. Bilirkişi Raporu Neden Önemlidir?	3
1.3. Bilirkişi Raporunun Sınırları	4
1.4. Bilirkişi Raporunun Bilimsel Olma Zorunluluğu	5
1.5. Bilirkişi Raporunun Mahkemeyi Bağlayıcılığı	7
1.6. Teknik Bilirkişilik, Hukuki Bilirkişilik	9
1.7. Bilirkişi Raporunun Kusurlu Olması	10
2. Resmi Bilirkişilik	12
3. Taraf Bilirkişiliği	13
4. Adli Bilişim Bilirkişiliği	18
5. Bilirkişi Raporlarında elişi	24
5.1. Resmi-Resmi Bilirkişi Raporları Arasında elişi	25
5.2. Resmi-Taraf Bilirkişi Raporları Arasında elişi	26
5.3. Taraf-Taraf Bilirkişi Raporları Arasında elişi	27
5.4. Tek Bilirkişi Raporundaki elişi	28
6. Avukatlık Hizmetleri Aısından Taraf Bilirkişiliği	29
6.1. Avukat Yardımcısı Olarak Adli Bilişim Taraf Bilirkişisi	31
7. Bilirkişi Raporu Kaynaklı Yargıtay Bozma Kararları	37
8. Bilirkişinin Hukuki Sorumluluğu	40
9. Örnekle Bir Yargıtay Kararı	43
10. Kaynaka	47
11. Özeemiş	50

1. Bilirkişilik

Mahkeme heyetinin süre giden bir dava hakkında hukuki bir karar alabilmesi için mutlaka somut bilgiye diğer bir deyişle kanıt ihtiyacı vardır. Hakimin mesleki ve genel bilgisi ile bilmesi mümkün olmayan teknik konulardaki kanıtları kavrayabilmesi için ise uzman bir kişinin açıklamaları gerekir. Türk hukuk terminolojisinde kendisinden teknik konularda açıklama istenen kişi veya kuruma bilirkişi denilmektedir [02].

Bilirkişi, hakimi özellikle maddi konular üzerinde aydınlatmaktadır [04]. Bilirkişilik ise Türk Dil Kurumuna göre “bilirkişinin yaptığı iş” olarak tanımlanmaktadır [16].

Bilirkişinin oy ve görüşünden, muhakeme süjelerinin hepsi, soruşturma evresinde mağdur, suçtan zarar gören ve vekili ile şüpheli ve müdafii, kovuşturma evresinde ise, savcı, katılan, vekili, sanık ve müdafii de yararlanacaktır. Çelişme ilkesi ve muhakemenin kolektifliğinin gereği olarak, iddia ve savunma makamları, kendi tezlerinin doğruluğunu kanıtlamak için bilirkişi raporuna da dayanacak veya bunu çürütmeye çalışacaklardır [11].

1.1. Kanuni Dayanak

Bilirkişilik Kanunu 2' nci maddesine göre “Madde 2- (1) Bu Kanunun uygulanmasında; b) Bilirkişi: Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde oy ve görüşünü sözlü veya yazılı olarak vermesi için başvuru alan gerçek veya özel hukuk tüzel kişisini,” olarak tanımlanmıştır.

Bilirkişilik, hukuki bir anlaşmazlıkta, hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olmayan hallerde, özel ve teknik bilginin yargılama sürecinde tarafların kullanımına sunulması olarak ifade edilebilir.

Tarafların hizmetine sunmaktan kasıt, özel ve teknik bilginin dava taraflarından bağımsız, objektif ve bilirkişilik alanının bilimsel ilke ve kurallarına uygun olarak sunulmasıdır.

Yargılama süreçlerinde bilirkişiyeye başvuru şartı açık bir şekilde genel bilgi ve hukuki bilgi dışındaki uzmanlık alanları olarak tarif edilmiştir.

Ceza Muhakemesi Kanunu 63' ncü maddesine göre, “Madde 63 - (1) Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına re' sen, Cumhuriyet savcısının, katılanın, vekilinin, şüphelinin veya sanığın, müdafinin veya kanunî temsilcinin istemi üzerine karar verilebilir. (Değişik cümle: 3/11/2016-6754/42 md.) Ancak, genel bilgi veya tecrübeyle ya da hâkimlik mesleğinin gerektirdiği hukukî bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiyeye başvurulamaz. (Ek cümle: 3/11/2016-6754/42 md.) Hukuk öğrenimi görmüş kişiler, hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduğunu belgelendirmedikçe, bilirkişi olarak görevlendirilemez.”

Hukuk Muhakemeleri Kanunu 266' ncı maddesine göre, “Madde 266- (1) Mahkeme, çözümü hukuk dışında, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde, taraflardan birinin talebi üzerine yahut kendiliğinden, bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar verir. (Değişik cümle: 3/11/2016-6754/49 md.) Ancak genel bilgi veya tecrübeyle ya da hâkimlik mesleğinin

gerektirdiği hukukî bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamaz. (Ek cümle: 3/11/2016-6754/49 md.) Hukuk öğrenimi görmüş kişiler, hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduğunu belgelendirmedikçe, bilirkişi olarak görevlendirilemez.”

Ceza ve hukuk Muhakemeleri Kanunlarını destekler nitelikte, Bilirkişilik Kanunu 3' ncü maddesinde de “Madde 3- (1) Bilirkişi, görevini dürüstlük kuralları çerçevesinde bağımsız, tarafsız ve objektif olarak yerine getirir. (2) Bilirkişi, raporunda çözümlü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz; hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz. (3) Genel bilgi veya tecrübeye ya da hâkimlik mesleğinin gerektirdiği hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamaz.” ifadeleri yer almaktadır.

1.2. Bilirkişi Raporu Neden Önemlidir?

Bilirkişi, yargı sistemi içinde hakimin yerine geçmemekle beraber, hakim tarafından yapılan görevlendirme kapsamında hazırlayacağı rapor ile hakimin alacağı kararda büyük ölçüde etkindir [04].

Gelişen teknoloji sonucunda hukuki uyuşmazlıklara konu olan olaylar da çeşitlenmiş, bunların hukuki olarak değerlendirilebilmesi uzmanlık gerektirir hale gelmiştir. Bu olayların açıklığa kavuşturulması için de konunun uzmanlarına başvurulması zorunlu hale gelmiştir. Hukuki uyuşmazlığı çözüme kavuşturmakla yükümlü bulunan hakimin, farklı bilim dallarında uzmanlık gerektiren konularda, uyuşmazlığın çözümü

için somut ve hukuken anlaşılır hale getirilebilmesi için konunun uzmanı olan kişilerin görüşlerine başvurması kaçınılmaz olmuştur. Bir davanın çözüme kavuşturulabilmesi için, açıklığa kavuşturulması ya da tespiti özel ve teknik bilgiyi gerektiren konularda, mahkemece yazılı veya sözlü olarak görüşüne başvuru kişi ya da kişilere bilirkişi denir. Özel bilgiden kasıt, hukuk bilimi dışındaki belli bir bilim dalının çalışma alanına ait olan bilgidir. Teknik bilgiden kasıt ise pozitif bilimlere özel bilgi üzerinde uygulamaya yeterli bilgi olarak anlaşılabilir. Örneğin özel bir alan olarak muhasebeleştirme işlemlerine ilişkin bilgilerin teknik bir bilgi olarak matematiksel işlemler kullanılarak vakaya uygulanması düşünülebilir. Bir yargılama sürecinde hakimin muhasebeleştirme işlemlerinin nasıl yapıldığını yahut muhasebe alanına özel bir takım matematiksel formülleri bilmesi beklenemeyeceğinden dolayı bilirkişiyi başvurması kaçınılmazdır.

Bununla birlikte mahkeme ya da hâkimin bilimsel deliller açısından, hiçbir denetim yapmaksızın raporda ulaşılan sonuçları kabul etmesi ve kararına geçirmesi uygun değildir. Bu durumlarda bilirkişi raporunun hazırlanmasında kullanılan yöntemin güvenilir olup olmadığı, bu yöntemi uygulayan bilirkişinin yeterliliği ve bilimsel yöntemi olaya tam olarak uygulayıp uygulamadığı konularında denetim yapılması gereklidir [12].

1.3. Bilirkişi Raporunun Sınırları

Hukuk Muhakemeleri Kanunu 273' üncü maddesi "Madde 273-(1) Mahkeme, tarafların da görüşünü almak suretiyle bilirkişinin görevlendirilmesine ilişkin kararında, aşağıda belirtilen

hususlara yer vermek zorundadır: a) İnceleme konusunun bütün sınırlarıyla ve açıkça belirlenmesi. b) Bilirkişinin cevaplama gereken sorular. c) Raporun verilme süresi” ifadesinde bilirkişi görevlendirilmesinin sınırları belirlenmiştir.

Bu madde ile hakim bilirkişi görevlendirmesini yaparken, bilirkişiden aydınlatılmasını istediği vakaya ilişkin soruları tam olarak ifade etmesi ve raporunu ne kadar süre içerisinde sunması gerektiğini belirtmesi gerekmektedir.

Ancak, hakimin bilirkişiden talebini net bir şekilde belirtmemiş olması durumunda bilirkişilerin, bazen kendini hakim yerine koyduğu ve bir karar şeklinde rapor hazırladığı, bazen hakim tarafından bu tür raporlar talep edilebildiği, hatta hakimlerin de, bilirkişi raporunda yer alan kararı hükme esas alarak karar verebildikleri durumlarla karşılaşmaktadır.

Halbuki, hakim, bilirkişiden hukuki bir değerlendirme yahut tespit değil, yalnızca hukuki uzlaşmazlığın çözümünde ihtiyacı olan teknik özel ve teknik bilgiler ile izahları somut bir şekilde edinmekle yetinmeli, hukuki değerlendirme noktasında tamamen kendi vicdanı doğrultusunda hareket etmelidir.

1.4. Bilirkişi Raporunun Bilimsel Olma Zorunluluğu

Bilirkişi raporunda önemli olan görüş verilen konu hakkında objektif, referanslara dayalı ve bilimsel olmaktır. Bu yapıldığında kişisel kanaat büyük oranda devre dışı olacak, mahkemeye bilimsel kriterlerin ön plana çıktığı objektif bir görüş sunulmuş olacaktır.

Bilirkişilik raporlarında temelde ilgili bilim alanının yöntem ve teknikleri kullanılarak vakaya özel durum incelenerek analizi ve değerlendirilmesi yapılmaktadır. Burada gözden kaçırılmaması gereken bilirkişinin ulaştığı sonucun kendi kişisel değerlendirmesi olmakla birlikte, bu değerlendirmesinin uzmanı olduğu alanın yöntem, teknik ve bilimsel birikimine dayalı olmasıdır.

Bilirkişi raporunun bilimsellik kriterini yerine getirmesi ile aynı bilim dalının farklı bir uzmanının raporu denetlemesi de mümkün olabilecektir. Bilirkişi raporunun denetime elverişliliği ise güvenilirlik sorununu ortadan kaldırabilmektedir.

Denetime elverişli bir bilirkişi raporu öncelikle dava taraflarını aydınlatma görevini tam olarak yerine getirdiği gibi itirazları da engelleyerek yargılama sürecinin gereksiz yere uzamasına da engel olacaktır.

Ayrıca, bilirkişi raporu vakaya özel durumu çözümlemenin yanında, vakaya ilişkin özel ve teknik bilgiyi de yeterli ölçüde içermesi, genel ifadeler, soyut tespitler içermemesi de özellikle dava taraflarını aydınlatma niteliği için gereklidir. Diğer bir ifade ile, bilirkişi, raporunu hakimine kendisine yönelttiği soruları somut olarak tek tek cevaplandırmanın yanı sıra, bilimsel dayanaklarını açık ve net olarak göstererek hakimi ve tarafları ikna edici tarzda, özel ve teknik bilgi bakımından uzman olmayan hakim ve tarafların anlayabileceği şekilde, eksiksiz olarak yazmalıdır. Bunun için de, bilirkişi, raporunu, hakim ve tarafların bilim alanına özel formülleri ya da kavramları anlayabileceği şekilde sade bir dil kullanılarak hazırlanmalıdır.

Uygulamada sıklıkla, “dava konusu olayla ilgili”, “iddianamede yer alan olayla ilgili” gibi soyut talepler veya yalnızca “dosyanın bilirkişiye tevdiine”, “dava dosyasının bilirkişiye havalesine”, “bilirkişinin dosyayı tetkik ederek rapor tanzimine” gibi belirsiz ifadeler kullanılmaktadır. Bu durum, bilirkişi raporlarının yanlış veya eksik olmasıyla sonuçlanmakta, defalarca ek rapor istenilmekte veya yeni bilirkişi atamak zorunda kalınmakta, bilirkişinin kendini yargılama makamı yerine koyarak kendisinden istenmeyen değerlendirmelerde ve özellikle hukuki değerlendirmelerde bulunmasına ve bireylerde kararın fiilen bilirkişi tarafından verildiği inancının yaygınlaşmasına yol açmaktadır [11].

Bilirkişinin yaptığı inceleme sonucunda, ulaştığı sonuca hangi yöntemlerle ve bilimsel verilerle ulaştığını da göstermesi önem taşımaktadır. Yargıtay da vermiş olduğu kararlarda raporun bilimsel verilere dayandırılması hususunu titiz bir şekilde değerlendirmektedir [04].

1.5. Bilirkişi Raporunun Mahkemeyi Bağlayıcılığı

Bilirkişinin yazılı veya sözlü görüşü, özellikle, hukuk yargısı bağlamında takdiri deliller arasında yer alır. Bu durum Hukuk Muhakemeleri Kanunu 282’ nci maddesinde “Madde 282- (1) Hâkim, bilirkişinin oy ve görüşünü diğer delillerle birlikte serbestçe değerlendirir.” ifadesi ile açık bir şekilde dile getirilmiştir.

Ancak, bu ifadeden kasıt, hakimin, bilirkişi raporunu tamamen kendi takdiri ile reddedebileceği değil, bilirkişi raporunda yer alan özel ve teknik bilgilerden hareketle, raporda ulaşılan

sonucun aksine bir karar verecek olması durumunda bunu açıklamasının da gerekmesidir. Yani, bilirkişi raporu ile aynı veya farkı yönde karar verebilmesi hakimin kendi takdiridir, ancak bunun gerekçelendirmesi hukuki bir gerekliliktir.

Yani, bilirkişinin kendi alanında bilimsel yöntem ve tekniklere dayalı olarak hazırlayacağı bir bilirkişi raporu, gerek hakimi gerekse tarafları ikna etme kabiliyeti ölçüsünde yargılama sonucuna etki edebilecek özelliktedir.

Ancak ne var ki, hakimin bilirkişi raporunu yeterli görmemesi durumunda aynı kişiden ek rapor alabileceği gibi farklı bir bilirkişiden de rapor alabilmesi mümkündür. Benzer şekilde, taraflar da bilirkişi raporunu yeterli görmemeleri durumunda taraf bilirkişilerine başvurarak rapor alabilir ve sunabilir. Alınan bilirkişi ve taraf bilirkişisi raporları arasındaki çelişkiler ayrı bir başlık altında incelenmiştir.

Kesinleşmiş hükümlere karşı tanınmış olan kanun yoluna olağanüstü kanun yolları denir. Bazı durumlarda verilen kararların değiştirilmesi veya kaldırılması için olağanüstü kanun yolu olarak kabul edilen yola başvurulması gerekebilmektedir. Ceza Muhakemesi Kanunu 311' nci maddesi "Madde 311 – (1) Kesinleşen bir hükümle sonuçlanmış bir dava, aşağıda yazılı hâllerde hükümlü lehine olarak yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülür: b) Yemin verilerek dinlenmiş olan bir tanık veya bilirkişinin hükmü etkileyecek biçimde hükümlü aleyhine kasıt veya ihmâl ile gerçek dışı tanıklıkta bulunduğu veya oy verdiği anlaşılırsa." ifadesi ile resmi bilirkişi raporunda hükmü etkileyecek derecede bir kasıt veya gerçek dışı tespit

bulunması durumunda yargılamanın yenilenmesi gerektiğinden bahsedilmiştir.

1.6. Teknik Bilirkişilik, Hukuki Bilirkişilik

Bilirkişi olarak görevlendirilenler, yazılı ve sözlü açıklamalarında, hukuki irdeleme ve değerlendirmelerde bulunamazlar. Hukukçular, bu kimliklerinin yanı sıra, hukuk dışında ayrı bir uzmanlığa sahip değillerse, salt hukukçu kimlikleri sebebiyle bilirkişilik listelerine kayıt da yaptırılmazlar. Hukukçuluk sıfatını taşıyor olması nedeniyle, bir kimse, bilirkişi listesine yazılmak için talepte bulunmuşsa, yetkili mercii de, zaten böyle bir talebin reddine karar vermek zorundadır [03].

Bilirkişilik Kanunu 10' uncu maddesinde bu konu bilirkişiliğe kabul için diğer ön şartlara ek olarak "Madde 10- (4) Hukuk öğrenimi görmüş kişiler, hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduğunu ve birinci fıkradaki şartları taşıdığını belgelendirmediği takdirde, bilirkişilik siciline ve listesine kaydedilemez." şeklinde ifade edilmiştir.

Benzer ifadeler 2016 yılında yapılan değişiklikler ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu 266' ncı maddesinde ve Ceza Muhakemesi Kanunu 63' ncü maddesinde de "Hukuk öğrenimi görmüş kişiler, hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduğunu belgelendirmedikçe, bilirkişi olarak görevlendirilemez." şeklinde yer almaktadır.

Bilirkişiliğin özel ve teknik bilgiye dayalı hukuki bir ihtiyaç olması nedeni ile görevlendirilen resmi bilirkişinin hukuki bir

değerlendirmede bulunması, mümkün değildir. Ancak, taraf bilirkişisi olarak da isimlendirilen uzmanlıkta, hukuki değerlendirme sınırlaması bulunmamaktadır.

Bu halde, hukukçu bir kişi, ayrıca bir uzmanlık alanı bulunması durumunda, bu alanda bir bilirkişi görüşü sunabilmekte ancak hukuki bir değerlendirme yapamamaktadır. Ancak, aynı kişinin taraf bilirkişisi olarak görüşüne başvurulmuş ise, hem uzmanlık alanı hem de hukuki değerlendirme yapabilmesi mümkün olmaktadır.

1.7. Bilirkişi Raporunun Kusurlu Olması

Mahkemelerin bilirkişilerden çoğunlukla evet/hayır şeklinde kesin bir cevap beklemesinden dolayı, bilirkişiler çoğu zaman bu sorulardan birisine yönelmek suretiyle rapor yazmaktadır. Bilirkişinin kendi alanında özel ve teknik bilgiye hakimiyetinin yetersiz olması durumunda, bulguların analiz ve değerlendirmesi de bu yönde yapmakta ve yargı sürecini sanık aleyhine veya lehine yanlış değerlendirmesine neden olabilmektedir.

İnceleme sonucunda, örneğin; inceleme konusu olaya ilişkin verilerin yetersiz olması veya bilirkişinin bilmediği ya da elde edilemeyen delillerin olabileceğinin düşünülmesi gibi hallerde, bilirkişinin raporunda kesin bir sonuca varması mümkün olmayabilir. Bu halde bilirkişi, gerekçeleriyle birlikte bu duruma ve değişik ihtimallere göre varılması mümkün kesin sonuçlara raporunda işaret etmelidir. İhtimallerden birinin gerçek farz edilerek buna göre rapor düzenlenmemesi gerekir [11].

Bilirkişinin alanında yeterliliği hazırladığı raporun kusuru açısından incelenmesi gereken öncelikli konu olarak önümüze çıkmaktadır.

Diğer taraftan bilirkişinin uzmanı olmadığı bir alanda rapor yazması, yazmayı kabul etmesi ise sanığın ister lehine ister aleyhine olsun kasıt olarak değerlendirilmesi gereken bir durumdur. Çünkü, bilirkişi raporunun dava taraflarından birinin mağduriyetine neden olmasından dolayı hukuki sorumluluğunun da olması gerekmektedir.

Bilirkişi konu ile ilgili maddi unsurları tespit eder, mahkeme dosyasını okur, literatür araştırması yapar ve gerekli durumlarda kendisinden istenen araştırmanın kapsamı ve içeriği ile ilgili mahkemeden bilgi alır. Diğer bir ifade ile bilirkişi yalnız maddi unsurlar ile ilgili bilgi verebilir [04].

Bilirkişiler, ceza kanunlarının uygulanması bakımından, kamu görevlisidir. Bu nedenle, bilirkişi raporları da birer resmi belgedir. Dolayısıyla, bilirkişi raporları üzerinde gerçekleştirilen sahtecilik fiilleri, resmi belgede sahtecilik niteliğinde olacaktır [06].

2. Resmi Bilirkişilik

Resmi ve taraf bilirkişiliği olarak ikiye ayırabileceğimiz bilirkişilik konusunda öncelikle resmi bilirkişiliğe bakacak olursak, resmi bilirkişinin Cumhuriyet Savcılığı veya Hakim tarafından görevlendiriliyor olması en temel ayırım olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ancak ne var ki, resmi bilirkişi olarak görevlendirilebilmek için de bir takım şartların yerine getirilmiş olması gerekmektedir.

Bunlardan en önemlisi, Bilirkişilik Kanunu çerçevesinde, bilirkişiliğe kabul şartlarına sahip olmak ve kanunda tanımlandığı şekli ile bilirkişi siciline ve bilirkişi listesine kayıt olunması gerekliliğidir. Bilirkişilik Kanunu 10' ncu maddesinde “Madde 10- f) Bilirkişilik yapacağı uzmanlık alanında en az beş yıl fiilen çalışmış olmak ya da daha fazla çalışma süresi belirlenmiş ise bu süre kadar fiilen çalışmış olmak. g) Meslek mensubu olarak görev yapabilmek için mevzuat tarafından aranan şartları haiz olmak ve mesleğini yapabilmek için gerekli olan uzmanlık alanını gösteren diploma, mesleki yeterlilik belgesi, uzmanlık belgesi veya benzeri belgeye sahip olmak. ğ) Bilirkişilik temel ve alt uzmanlık alanlarına göre belirlenen yeterlilik koşullarını taşımak.” olarak ifade edilmiştir.

Resmi bilirkişi görevlendirmeleri de uzmanlık alanlarına göre kayıt olunan bu listelerde yer alan kişiler arasından yapılmaktadır.

3. Taraf Bilirkişiliği

Kanunlarımızda uzmanlık olarak ifade edilen taraf bilirkişiliği de tıpkı resmi bilirkişilikte olduğu gibi, hukuki süreç içerisinde, anlaşılabilirliği ve hukuken değerlendirilebilirliği için özel ve teknik bilgi gerektiren hallerde taraflarca bir uzmana başvurulmasıdır.

Resmi bilirkişilikten farklı olarak taraflar ilgili bilim alanının uzmanlarından serbestçe görüş alabilmektedirler. Ayrıca, kanuni sınırlama olmaması nedeni ile taraf bilirkişileri raporlarında hukuki değerlendirme yapmaları da serbesttir. Ancak, tıpkı bir hukukçunun ayrıca bir uzmanlık alanı olmadığı durumda hukuki değerlendirme yapması yasağında olduğu gibi özel ve teknik bilgisini sunan taraf bilirkişisinin de ayrıca hukukçu kimliği olmaksızın hukuki değerlendirmelerde bulunmasının etik olmadığı düşünülebilir.

Taraf bilirkişisi veya uzman olarak da ifade edilen bilirkişilikte, taraflar dilekçelerini hazırlayabilmek, iddia ve savunmalarını güçlendirebilmek için, bir uzmana başvurma ihtiyacı duyabilirler. Bilirkişiden farklı olarak, tarafların kendi açıklamalarını (iddia ve savunmalarını) güçlendirmek amacıyla özel bilirkişiye, bir başka deyişle taraf bilirkişisine başvurmak mümkündür [13].

Mahkemenin resmi bilirkişiyi kendisinin görevlendirmiş olması, bilirkişi listesinde yer alıyor olması veya resmî bilirkişilerden olması nedeniyle resmi bilirkişi raporunu, taraf bilirkişisi raporuna üstün tutması için yeterli görmemek gerekir [12].

Netice itibariyle yargılama sürecinin hukukçu tarafları mevcuttur ve resmi ya da taraf bilirkişisinden beklenen öncelikli olarak dava konusunun aydınlatılması için gerekli özel ve teknik bilgiyi davanın taraflarınca anlaşılabilir şekilde ortaya koymasındır.

Taraf bilirkişiliği, uzman tanımı ile Ceza Muhakemesi Kanunu 67'nci maddesinde "Madde 67 - (6) Cumhuriyet savcısı, katılan, vekili, şüpheli veya sanık, müdafii veya kanunî temsilci, yargılama konusu olayla ilgili olarak veya bilirkişi raporunun hazırlanmasında değerlendirilmek üzere ya da bilirkişi raporu hakkında, uzmanından bilimsel mütalaa alabilirler. Sadece bu nedenle ayrıca süre istenemez." ifadesi ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu 293'ncü maddesinde "Madde 293- (1) Taraflar, dava konusu olayla ilgili olarak, uzmanından bilimsel mütalaa alabilirler. Sadece bu nedenle ayrıca süre istenemez." ifadesi ile yer almaktadır.

Ülkemizde henüz yerleşik bir yapıya sahip olmayan taraf bilirkişiliği erken dönemde dava konusuyla ilgili uzmandan alınacak görüşün hem savunmayı çok güçlendireceğini hem de mahkeme aşamasında bazı delillerin çok daha doğru yorumlanmasında yargı birimlerine yardımcı olabilmektedir.

Özellikle teknolojinin yaşamın her katmanında ağırlığını hissettirmesi, gündeme gelen ve yargıya yansıyan uyuşmazlık konularının sayısı kadar niteliği, çeşitliliğini de çoğaltmaktadır. Mahkemelerin hukuk dışı konularda bilirkişiye başvurma sayısı ve olasılığı da buna bağlı olarak artmaktadır [01].

Taraf bilirkişisi, kendisine başvuran tarafın tezini güçlendirecek bir rapor vereceği veya böyle olmaması halinde, bu mütalaanın

tarafarca o muhakemede kullanılmayacağı ve uzmanın çoğunlukla bu iş karşılığında taraflardan ücret alacağı düşünüldüğünde, bilirkişinin nitelikleri arasında sayılan tarafsızlığın taraf bilirkişisi hakkında tamamen geçerli olduğunu söylemek güçtür. Yine de, taraf bilirkişisinin de, raporunu değerlendirecek hakimi ikna edebilmek, dikkatini olayın farklı bir yönüne çekebilmek veya başka bir resmi bilirkişi raporundaki eksiklikleri vurgulayabilmek adına, taraf bilirkişisinin alanının verilerine ve yöntemlerine bağlı kalarak, bilimsel ve akılcı bir yaklaşımla ve objektif olarak incelemelerini yürütmesi ve mütalaasını hazırlaması gerektiği ortadadır. Bilimsellikten uzak bir raporun kolayca çürütülmesi mümkün olacağından, ister istemez taraf bilirkişisi de özenli davranmak yükümlülüğü altında olacaktır [11].

Avukatlar ve hakimler uygulamacı meslek elemanlarıdır. Resmi bilirkişiler, uygulamada hakimlerin yardımcısı uzmanlardır. Avukatların uzmanlık gerektiren ihtilaflarda uzmanlardan görüş alması meslek etiği gereğidir [01]. Bu görüş, resmi bilirkişi tarafından yapılan incelemenin tekrarı olabileceği gibi, resmi bilirkişi raporunun incelenmesi ve değerlendirilmesi şeklinde de olabilmektedir.

Türkiye'de taraf bilirkişiliğinin mahkeme nezdindeki rolü iki şekilde olabilir. Birincisi mahkeme henüz bir bilirkişi tayin etmeden verilecek taraf bilirkişisi raporu, alanında saygın ve yetkin kişiler tarafından düzenlenir ise resmi bilirkişilere yol gösterici olabilmektedir [02].

İkincisi ise mahkeme tarafından tayin edilen resmi bilirkişilerin sonuca ulaşmak için kullandıkları teknik ve metodolojinin hatalı

veya eksik olduğunun ispatı yani var olan resmi bilirkişi raporuna itirazdır. Her iki durumda mahkemenin gidişatı üzerine belirleyici rol oynayabilmektedirler. Bu konuda tarafları temsil eden avukatların henüz yeterince bilgili olmadıkları düşünülmektedir [02].

Türkiye Barolar Birliği, hazırladığı yeni Avukatlık Yasası çalışmaları kapsamında, "Avukat yardımcılığı statüsü" başlığı altında ülkemizde de tarafsız delil tespiti uygulamasının hukuk alanında yaygınlaştırılmasını gündeme getirmiştir. Taraf bilirkişisi, dava dilekçelerini hazırlarken taraf vekilinin yardımcısıdır. Hukuk dışı konuda, yargılamanın her aşamasında, avukatın adli kılavuzluk ihtiyacı büyüktür [01].

Hakim, hukuk dışı konudaki dosyayı resmi bilirkişiye gönderirken, hangi konuda bilirkişi değerlendirmesi istediğini belirtmek zorundadır. Resmi bilirkişi sadece bu sorulara cevap verecektir. Hakimin uzmanlık alanı dışındaki bir konuda uzmana doğru soruları sorabilmesi önemlidir. Taraf bilirkişisi, resmi bilirkişiye sorulması gereken soruları avukata raporlar, böylelikle birçok konuda sorular önceden cevaplanmış olacağından aynı dosyanın defalarca bilirkişiye gitmesi önlenir [01].

Yargılamada deliller müşterek olmalıdır. Buna göre, delilin içeriğini yalnız mahkeme makamının bilmesi yetmemekte, bu delilleri yargılamanın taraflarının da bilmesinin sağlanması gerekmektedir. Ceza muhakemesinde buna "delillerin müşterekliği ilkesi" denilmekte olup, bu ilke uyarınca sunulan deliller yargılama taraflarınca tartışılmalı, hakim kişisel bilgisine dayanarak hüküm tesis etmemelidir. Nitekim, dava

konusu olay hakkında davanın seyrine etki edecek nitelikte kişisel bilgisi olan hakim, hakim görevinden çekilerek, mahkemede tanıklık yapmalıdır [10].

Yargılama sürecinin farklı kademelerinde Cumhuriyet Savcısı veya Hakim tarafından bilirkişi raporu alınabileceği gibi, taraf bilirkişi raporu da yargılamanın her aşamasında yargı birimine sunulabilmektedir.

Yargılamayı yürüten hakim, dosyayı kendi takdir ettiği resmi bilirkişiye göndermekte ve hakimin bu seçimi karşısında yarar, zarar ve adalet üçgeninde taraflar mağdur olabilmektedir. Bu durumda bireyin adli olgularda doğru tanı ve doğru rapor elde etme hakkının olup olmadığını tartışmak gerekecektir. Her hastanın hekimini seçme ve eşit yararlanma hakkı olmasına rağmen adli olgularda bu seçme hakkının olmadığını gözlemlemekteyiz. Bireylerin seçme hakkının olmaması hem bireylerin haklarının hem de yargılamanın rastlantısal olarak uzman bilgili resmi bilirkişi ya da konu ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmayan resmi bilirkişiye gönderilmesi anlamına gelebilmektedir. Bu durumda bireyin hukuk ya da ceza davasında kamunun belirlediği resmi bilirkişiye ve onun vereceği rapora güvenmek zorunda bırakıldığı görülmektedir. Resmi bilirkişi seçiminde kayıtsız şartsız kamuya güvenmek ve resmi bilirkişiyi seçmemek konusunda bireylere karşı adaletin sağlanıp sağlanmadığının tartışılması gereklidir [14].

4. Adli Bilişim Bilirkişiliği

Günümüzde, bilim ve teknoloji alanında ortaya çıkan gelişmeler hızlı ve yoğun bir şekilde artmaktadır. Bu durum bilimsel anlamda uzmanlaşma ve işbölümünün artmasına, yeni uzmanlık alanlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bilim ve teknoloji alanında ortaya çıkan bu uzmanlaşma, insanlar arası ilişkilerin de gün geçtikçe karmaşıklaşmasına ve uyumsuzlukların çoğalması sonucunu doğurmuştur. Bu teknolojik gelişmelerin artmasına paralel olarak yargı organları önüne taşınan uyumsuzluklar da artık eskisi kadar basit, herkesçe bilinen konular olmaktan çıkmıştır [08].

Bilişim teknolojilerini ilgilendiren suçlar; bilgisayar bağlantılı suç, bilgisayarla işlenen suç, bilgisayara karşı işlenen suç, bilgisayar suçu, internet suçu, elektronik suç, sanal suç, siber suç, bilişim sistemi aracılığı ile işlenen suç, bilişim alanında işlenen suç gibi onlarca isimle nitelendirilmektedir. Suç kapsamını en geniş şekilde kavraması nedeniyle “bilişim suçu” terimi son zamanlarda daha çok kabul görmekte ve kullanılmaktadır [15].

Nasıl ki bilişim araçlarının günlük kullanım şekli toplumun gelişiminin artması ile daha bilinçli ve daha teknik bir düzeye erişmekteyse, bu bilginin kötü niyetli olarak suç eylemlerinde kullanılması da aynı şekilde daha karmaşık bir görünüm kazanabilmektedir. Diğer bir deyişle, toplumun her kesiminden bireyin bilişim araçlarına ve internete karşı daha farkında ve yetkin bir yaklaşım sergilemesi, yani bu araçları kullanma yeteneğinin kriminolojik anlamda gelişmesi, bu alanda işlenen suçları da karmaşıklaştırmaktadır. Bu durum bilirkişilik hizmeti

veren kişi, kurum ve kuruluşların etkinliğini sorgulatacak, zamanla yeni beklentiler yaratacak bir düzeye erişilmekte olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla adli bilişim alanında bilirkişilik hizmeti veren kurum ve kuruluşlar bazında gözlenen bu değişime ayak uydurulabilmesi adına; talebe cevap verebilecek teknik düzeyde yetkin ve yeterli sayıda uzman yetiştirilmesi ile adli bilirkişilik hizmeti veren kurum ve kuruluşların güncel teknolojiler ile donatılarak kapasitesinin arttırılması gerekmektedir [15].

Adli bilişimi, Bilgi Güvenliği ana başlığının altında, hukuk ve bilgisayar güvenliği bilimlerinden oluşan bir alt bilim dalı olarak tasnif etmek mümkündür [10].

Adli bilişimin temel amacı; potansiyel olarak görülen yasal ve elektronik delillerin sırasıyla keşfedilmesi, toplanması, analiz edilmesi ve yargı sürecinin kullanımına sunulması olarak tanımlanabilir. Bir başka deyişle, adli bilişim, ihtiyaç duyulan sayısal delillerin elde edilmesini sağlamaktadır. Bununla beraber, adli bilişimin amacı da bilirkişilik de olduğu gibi adli birimlere sayısal delilleri eksiksiz ve tarafsız bir biçimde sunulmasıdır. Bu açıdan bakıldığında, adli bilişim bir kanaat içermeyen, tamamen teknik bir inceleme yöntemidir.

Hukuk alanında kullanılan klasik deliller gözle görülebilir nitelikte, üzerinde el koyma ve muhafaza altına alma kararları verilerek kolayca elde edilebilir deliller iken, bilişim suçlarında söz konusu olan elektronik deliller, klasik delillerden farklı olarak soyut bir yapıya sahiptirler. Şüphesiz ki, elektronik delillerin içerisinde yer aldığı somut bir donanım aygıtı bulunmakta ise de, ceza yargılaması bakımından esas delil teşkil

edenler bu donanım aygıtının kendisi değil, içerisinde yer alan dijital nitelikteki delillerdir [10].

Her ne kadar hukuki değerlendirmede delilin adli bilişimde incelenen materyal veya veri mi yoksa inceleme sonucu hazırlanan rapor mu olduğu tartışılıyor olsa da, yargılama sürecinde hakim hukuki bilgisi ile inceleme ve değerlendirmesini bilirkişi raporu üzerinde yapmaktadır. Bu nedenle de bilirkişi raporunun hakim gözünde delil olarak ele alındığı açıktır.

Kaldı ki, bilirkişi raporunun Hukuk Muhakemeleri Kanunu 282'nci maddesinde “Madde 282- (1) Hakim, bilirkişinin oy ve görüşünü diğer delillerle birlikte serbestçe değerlendirir.” ifadesi ile, bilirkişinin oy ve görüşünü sunduğu raporunun da diğer delillerle birlikte ve aynı nitelikte değerlendirildiği ifade edilmektedir.

Bilirkişi, yaptığı inceleme sırasında iki şekilde hareket eder. Bunlardan ilki sahip olduğu özel ve teknik bilgiyi mahkemeye aktarmaktır. İkincisi ise özel ve teknik bilgisini olaylara uygulayarak birtakım sonuçlara ulaşmaktır. Bu ikinci durum aslında hakimlerin yapması gereken bir görevdir. Olayları tespit etmek ve birtakım kuralları ve bilgileri olaylara uygulamak yargılama işlevinin ta kendisidir. Ancak özel ve teknik bilgi söz konusu olduğunda bunu hakimden beklemek her zaman mümkün olmaz [08].

Adli Bilişim Bilirkişisi için değerlendirildiğinde, ikinci durumun uygulanması beklenmektedir. Çünkü, adli bilişim bilirkişisinin sahip olduğu özel ve teknik bilgiyi mahkemeye aktarması yeterli değil aynı zamanda incelenmesi gereken

materyal yahut verileri de inceleyip tespit ve değerlendirmelerini de mahkemeye sunması gerekmektedir.

Adli bilişim sürecinde dikkat edilmesi gereken teknik hususlar şunlardır: [10]

- Adli bilişim bilirkişisi, kendisinden incelenmesi istenen delillerin elde edilme yöntemini pek tabi inceleme yetkisi bulunmamaktadır, ancak, yasal yollarla elde edilme imkanı olmayan delillerin kendisinden incelenmesi istenmişse, bunun farkında olmalı ve elde edilme yöntemindeki imkansızlığı teknik olarak izah etmelidir.
- Adli bilişim bilirkişisinin delilleri incelemeye başlamadan önce, veri bütünlüğü ve veri doğruluğunun sağlanıp sağlanmadığını kontrol etmeli, eğer veri bütünlüğü ve doğruluğunun sağlanamaması durumu ile karşılaşmış ise bunun teknik sonucunun ne olabileceğini raporunda izah etmelidir.
- Adli bilişim bilirkişisi, inceleme sürecinin belirli bir adımında raporunu yazıyor ise, kendisinden önceki adımlara ilişkin bilgileri de incelemelidir. Bu durum özellikle, arama ve el koyma, imaj alma, raporlama işlemlerinin farklı kişiler tarafından yerine getirilmesi durumunda önem kazanmaktadır.

Adli bilirkişi raporunu iki bölümlü olarak hazırlanması yargı birimlerine kılavuzluk edebilmesi için önemlidir. Bunlardan ilk bölümü tarafsız delil tespiti, ikinci bölümü de adli bilirkişilik raporu oluşturmaktadır [01].

Zaten adli bilirkişiliğin temelinde de bilimsel yöntemleri kullanarak, gerektiğinde modern teknolojiden yararlanarak

ölçülebilir objektif olarak yazılmış bilimsel kriterlere ve referanslara dayanan raporlar önem taşımakta ve değer kazanmaktadır [01].

Ülkemizde, bilişim teknolojileri ile ilgili bilirkişilik görevlerinin icrasına yönelik, hukuk sistemimizde yetkilendirilmiş bir adli bilişim uzmanlık alanı henüz mevcut değildir. Bu yönüyle adli bilişim alanındaki bilirkişilik faaliyeti, standart ve yetkin bir eğitime sahip olunmadan, uzmanların asli görevlerinin ifasına katkı sağlamak amacıyla yürüttükleri ilave bir faaliyet olarak görülmektedir. Bu eksiklikten dolayı, potansiyel yasal delillerin elde edilmesi ve değerlendirilmesi konusunda üniversiteler ve bazı ticari kuruluşlara bilirkişi olarak başvurulmaktadır. Belirtmek gerekir ki, adli bilişim uzmanı, bilgisayar teknolojilerinden anlamamanın, bilgisayar mühendisi ya da bilgisayar bilimcisi gibi ünvanlara sahip olmanın ötesinde ayrı bir uzmanlık dalıdır. Adli bilişim uzmanı, bilişim sistemleri konusunda ileri derecede bilgi sahibi kimsedir [15].

Bir kimsenin sahip olduğu diploma, ruhsatname gibi belgeler, o kişinin hangi alanda bilgi ve tecrübesinin olduğu, ayrıca belirli bir uzmanlık bilgisine ve teknik donanıma sahip olduğu hususundaki karine ve göstergelerin başında gelir. Yine belli bir belgeye sahip olmamakla beraber, yaptığı iş, meydana getirdiği eserler, o kimsenin bilgi derecesini ölçmek için değerlendirilebilecek kıstaslar arasındadır [12].

Adli bilişim uzmanı kabul edilmek için de birtakım sertifika programları mevcuttur. Bu programlardan birine devam ederek sertifika almak ve adli bilişim uzmanı sıfatına sahip olmak mümkündür. Bu sertifika programlarından en çok kabul

edilenleri; EnCase Certified Examiner (ENCE), Certified Computer Examiner (CCE), Certified Computer Crime Investigator (CCCI), Computer Forensic Computer Examiner (CFCE), Certified Information Forensics Investigator (CIFI), Professional Certified Investigator (PCI) olarak sayılabilir [15].

Son zamanlarda, ülkemizde de adli bilişim uzmanı yetiştirilmesi açısından çeşitli üniversitelerde lisans ve lisansüstü programları oluşturulmaktadır. Ancak resmi bir kurum olarak adli bilişim konusuna eğilmek gerekmektedir ki bu konuda hali hazırda kolluk içerisinde oluşturulmuş birimler ve Adli Tıp Kurumu hizmet vermekte ise de, uzman sayısının yeterli olduğu söylenemeyecektir [15].

5. Bilirkişi Raporlarında Çelişki

Bilirkişi raporu eksiksiz, çelişkisiz ve anlaşılır olmalıdır. Mahkeme gerekli görürse bilirkişiden ek rapor isteyebilir ya da itiraz konusu ile ilgili görüş bildirmesini talep edebilir. Buna karşın uygulamada çelişkili raporlara maalesef sıklıkla rastlanmakta ve bu durum da yargılamaları uzatmaktadır [04].

Dava konusu ile ilgili hazırlanan bilirkişi raporları arasında değerlendirme ve sonuç yönünden çelişki bulunmamalı, rapor açık, tutarlı ve inandırıcı olmalıdır. Çelişkili raporlara özellikle kusur tespitinde rastlanılmaktadır. Yargıtay kararlarına göre, işverenin kusurlu olup olmadığı, varsa kusur oranı, uzman bilirkişiler tarafından düzenlenecek kusur raporu ile tespit edileceği yönü tartışmasıdır [04].

Türk Hukukunda bilirkişi raporuna itiraz Hukuk Muhakemeleri Kanunu 281' inci maddesinde “Madde 281- (1) Taraflar, bilirkişi raporunun, kendilerine tebliği tarihinden itibaren iki hafta içinde, raporda eksik gördükleri hususların, bilirkişiye tamamlattırılmasını; belirsizlik gösteren hususlar hakkında ise bilirkişinin açıklama yapmasının sağlanmasını veya yeni bilirkişi atanmasını mahkemeden talep edebilirler. (2) Mahkeme, bilirkişi raporundaki eksiklik yahut belirsizliğin tamamlanması veya açıklığa kavuşturulmasını sağlamak için, bilirkişiden, yeni sorular düzenlemek suretiyle ek rapor alabileceği gibi, tayin edeceği duruşmada, sözlü olarak açıklamalarda bulunmasını da kendiliğinden isteyebilir. (3) Mahkeme, gerçeğin ortaya çıkması için gerekli görürse, yeni görevlendireceği bilirkişi aracılığıyla, tekrar inceleme de yaptırabilir.” ifadesi ile düzenlenmiştir.

Uygulamaya bakıldığı zaman bilirkişi raporuna sıklıkla itiraz edildiği, ikinci, çelişki nedeniyle üçüncü, Yargıtay'ın bozması nedeniyle dördüncü kez bilirkişi incelemesine gidilebildiği ve bu nedenle de yargılamanın uzadığı görülmektedir [04].

Bilirkişi raporu denetime elverişli, açıklayıcı ve somut verilere dayalı olmalıdır. Gerek bilirkişi raporunun kendi içinde çelişkili olması gerekse diğer bir bilirkişi raporu ile çelişkili olmasına sıklıkla rastlanmakta ve bu durum da yargılamaları uzatmaktadır.

Hâkimin bilirkişinin sunmuş olduğu raporu yetersiz bulması durumunda başka bir bilirkişiye rapor hazırlatması mümkündür. Bu iki rapor arasında farklılık bulunması durumunda ise hâkim gerekçesini göstermek kaydıyla istediği rapora dayanabilir. Yargıtay ise vermiş olduğu bazı kararlarda böyle bir durumda hâkimin birinci veya ikinci raporlara göre karar veremeyeceğini bu durumda yeniden yani üçüncü kez bilirkişi incelemesi yaptırması gerektiği yönünde kararlar verebilmektedir [07].

5.1. Resmi-Resmi Bilirkişi Raporları Arasında Çelişki

Usulen her ne kadar birden fazla bilirkişi raporu alınması doğru olmasa da, hakimin resmi bilirkişi raporunu çeşitli nedenlerle eksik veya yetersiz görmesi sonucu aynı bilirkişiden ek rapor talep etmesi veya yeni bir resmi bilirkişiden rapor alması mümkündür.

Alınan iki resmi bilirkişi raporunda çelişki olması durumunda, hakim kararını, gerekçesini açıklamak suretiyle bunlardan birisi

doğrultusunda verebileceği gibi, çelişkinin giderilmesi için yeni bir resmi bilirkişi raporu aldırma yoluna da gidebilir.

Hakimin resmi bilirkişi raporlarından hangisi doğrultusunda karar verdiğini gerekçelendirmemesi durumunda, çelişkinin giderilmemiş olması Yargıtay açısından bir bozma nedeni olarak değerlendirilmektedir.

5.2. Resmi-Taraf Bilirkişi Raporları Arasında Çelişki

Resmi bilirkişi, yargı birimleri görevlendirilmekte ve yargı birimi tarafından talep edilen soruları çerçevesinde bir inceleme yapmakta ve rapor hazırlamaktadır. Ancak, yargı biriminin özel ve teknik bilgi gerektiren bir konuda, bilirkişiye doğru soruları sormuş olması veya sanığın lehine olabilecek bulguların da raporlanmasını istemesi çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Diğer taraftan, resmi bilirkişinin yargı birimlerince görevlendirilmiş olması nedeni ile de, özellikle tarafı kamu olan davalarda, resmi bilirkişi görevinin yalnızca sanık ile suç arasındaki ilişkileri tespit etmek olarak düşünölmekte ve sanık lehine olan hususları göz ardı edebilmektedir.

Tarafı özellikle kamu olan davalarda bu tür yaklaşımların önüne geçilebilmesi ve sanığın savunma hakkının tam olarak yerine getirilebilmesi için, taraf bilirkişi raporu alınması yoluna gidilebilmektedir.

Taraf bilirkişisi, uyuşmazlığın tarafları veya bir kamu davası söz konusu ise sanık tarafça, ilgili bilim dalında uzmanlığını ispat edebilir bir gerçek veya tüzel kişiden alınabilmektedir. Taraf

bilirkişisinin, resmi birimlerden bağımsız olması nedeni ile dürüstlük ve tarafsızlık ilkesini göz ardı etmeksizin, kendisinden hizmet talebinde bulunan tarafın lehine olan noktaları, resmi bilirkişi raporundaki çelişki ve varsa hataları da ortaya koyması mümkün olabilmektedir.

5.3. Taraf-Taraf Bilirkişi Raporları Arasında Çelişki

Resmi bir bilirkişi raporu olmaksızın tarafların mahkemeye sunmuş oldukları taraf bilirkişisi raporları arasında çelişki mevcut ise, ilke olarak, hakim bizzat resmi bir bilirkişi görevlendirmeden, bu raporlardan birine itibar edemez. Bu durumda mahkemenin resmi bilirkişiye başvurması gerekmektedir. Bunun yanı sıra, mahkeme tarafından atanan resmi bilirkişi de, kendi hazırlayacağı raporda tarafça sunulmuş bulunan uzman tanık raporunu değerlendirmek zorundadır.

Mevcut bir resmi bilirkişi raporunun olması durumunda ise tarafların mahkeme tarafından atanmış resmi bilirkişinin görüşlerine karşı itirazlarını taraf bilirkişisi raporu ile desteklemeleri durumunda mahkeme, taraf bilirkişisinin raporunu incelemek zorundadır. Bunu yapmadan bizzat atadığı resmi bilirkişinin raporuna öncelik tanıyamaz [09].

Mahkeme, taraf bilirkişisinin raporunda ileri sürdüğü görüşleri kararında tartışmaksızın doğrudan resmi bilirkişinin raporunu esas alırsa, taraf bilirkişisi raporunu mahkemeye sunmuş olan tarafın hukukî dinlenilme hakkını ihlal etmiş olacaktır. Taraf bilirkişisi raporunun dikkate alınması hâkimin takdirine kalmış bir durum olmayıp hukukî bir yükümlülüktür. Taraf bilirkişisi

raporunun mahkeme tarafından dikkate alınması şu üç aşamadan geçilerek yerine getirilir: Birinci aşamada mahkeme, taraf bilirkişisinin hazırlamış olduğu rapordan bilgi edinecek, ikinci aşamada raporu zihinsel olarak değerlendirecek ve üçüncü aşamada raporu kararın yazımında dikkate alacaktır [09].

5.4. Tek Bilirkişi Raporundaki Çelişki

Hâkimin alınmış bulunan bilirkişi raporunu yeterli bulmaması mümkündür. İşte böyle bir durumda hâkim, davanın aydınlanması için yeniden bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar verebilir. Ancak, hâkim, bilirkişi raporunu yeterli bulmasa dahi yeni bir bilirkişi raporu aldırılmadan kararını verebilir.

Hâkim kendisine sunulan bilirkişi raporunu inceledikten sonra daha önce ihtiyaç duymuş bulunduğu özel veya teknik bilgiyi sağlamış olduğu sonucuna varmışsa - gerekçesini kararında göstermek kaydıyla - bilirkişi raporundan farklı bir sonuca varabilmelidir [07].

Yargıtay ise karşı görüştedir. Yüksek Mahkemeye göre hâkim kendini bilirkişi yerine koyarak karar veremez. Gerekirse ikinci, üçüncü, dördüncü bilirkişi incelemesi yaptırmak zorundadır. Yargıtay, hâkimin bilirkişi raporuyla bağlı olmamasını, hâkimin bilirkişi raporunu yeterli bulmaması halinde yeniden bilirkişi incelemesi yaptırması yahut ilk bilirkişiden ek rapor aldırması gerektiği şeklinde anlamaktadır [07].

Hâkim, bilirkişi raporunu yeterli görmemekle beraber, raporda yazılı olan özel veya teknik bilginin kendisinde başlangıçta noksan olan özel veya teknik bilgiyi sağladığı, yani dava için

gerekli özel veya teknik bilgiye şimdi sahip olduğu kanısına varırsa yeniden bilirkişi incelemesi yaptırmadan bilirkişi raporunun (sonucunun) aksine de karar verebilir [07].

6. Avukatlık Hizmetleri Açısından Taraf Bilirkişiliği

Bilim ve teknoloji alanındaki baş döndürücü gelişmeler toplumsal hayatta bireyler arasındaki ilişkilerin de daha kompleks bir hal almasına yol açmıştır. Buna paralel olarak bireyler arasında ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözüme kavuşturulması konusunda özel ve teknik bilgiye duyulan ihtiyaç da artmıştır. Bunun yanı sıra, taraflar dilekçelerini hazırlayabilmek, iddia veya savunmalarını güçlendirebilmek için de, bir uzmana başvurma ihtiyacı duyabilirler [09].

Adil yargılanma ve savunma hakları bakımından büyük önem taşıyan, çözümü özel bilgi gerektiren bir konunun daha fazla araştırma yapılarak ve tartışılarak çözümlenmesine katkıda bulunan ve iddia ve savunmanın tezlerini güçlendirerek çelişme ilkesinin en iyi şekilde hayata geçirilmesine yardımcı olan, soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde ise hakim veya mahkeme dışındaki muhakeme sùjelerinin görüşüne başvurdukları kişi uzman (taraf bilirkişisi) olarak nitelenmektedir. Taraf bilirkişisi, yargılama konusu olayla ilgili olarak veya resmi bilirkişi raporunun hazırlanmasında değerlendirilmek üzere ya da resmi bilirkişi raporu hakkında verdiği bilimsel nitelikli rapora ise uzman mütalaası (taraf bilirkişi raporu) denilmektedir [11].

Taraf bilirkişi raporu sadece savunma hakkının tam olarak kullanılabilmesi açısından değil, aynı zamanda ceza muhakemesinin amaçlarından olan maddi gerçeğin daha çabuk ortaya çıkarılması ve adil yargılanma açısından da önemlidir [12].

Uygulamada taraf bilirkişi raporu ile dava tarafları varsa aleyhlerindeki resmi bilirkişi raporunun olası negatif etkilerinden korunmaya çalışmakta yahut özel ve teknik bilgilerin hakime izahı ile lehlerine olan durumu ortaya koymaya çalışmaktadırlar.

Usul olarak her ne kadar resmi bilirkişi raporu alınması hakimın kararına, taraf bilirkişisi raporu alınması ise tarafların kararına bırakılmış olsa da, yargılama sürecinde aydınlatılması gereken konunun özel ve teknik bilgi gerektirdiği durumlarda, hakimın resmi bilirkişi raporu görevlendirilmesi gereğine benzer şekilde tarafların da doğrudan kendileri veya avukatları aracılığı ile taraf bilirkişisine başvurmaları savunmalarını güçlendirmek için gerekli görülmektedir.

Bu düşünce adil yargılanma esası ile çelişmemekte, aksine silahların eşitliği ilkesine uygun olarak tarafların iddia ve savunmaları için güçlerini eşit bir hale getirmektedir.

Hem resmi bilirkişilik hem de taraf bilirkişiliği alınmış olunan eğitime bağlı olarak bilimsel yöntemlerle ve bilginin kullanılmasıyla somut olayın mahkeme tarafından daha net anlaşılabilmesi için görüş vermek olduğuna göre buradaki temel kriter bilgi düzeyi ve bilimsel metotlar olmalıdır.

Yargıtay son yıllarda bu yönde adımlar atmış ve bilirkişilerce verilen raporları içeriğine bakarak değerlendirmeye başlamıştır. Aynı şekilde mahkemelerin de bu şekilde yaklaşımları önemlidir. Bilirkişi Raporunun içeriği dikkate alındığında ve bu raporun referanslara dayalı, objektif, bilimsel, güncel bilgiye dayanılarak yazıldığı saptandığında değerlendirmeye alınması

bilirkişilik sisteminin sağlıklı ve verimli çalışmasını sağlayacaktır [15].

15 Temmuz 2016 tarihindeki darbe girişimi sonrası savcılık ve mahkemelerde adli bilişimle ilgili resmi bilirkişilik talebinin çok fazla artması nedeniyle, Adli Tıp Kurumu, Fizik İhtisas Dairesi bünyesinde bulunan Bilişim ve Teknoloji Suçları ile Ses ve Görüntü İnceleme Şubesi, 15.08.2016 Tarih ve 674 Sayılı KHK ile düzenlenen ve 10.11.2016 Tarih ve 6758 Sayılı Kanun ile yeni kurulan Adli Bilişim İhtisas Dairesi bünyesine alınmış olup; bu tarih itibarıyla adli bilirkişilik faaliyetine devam etmektedir [15].

Ülke genelinde bilişim suçlarının hızlı artışı nedeniyle artan adli bilişim bilirkişilik hizmeti talebinin hızlı ve etkin bir şekilde ve de konusunda yetkin ve sayıca yeterli adli bilişim uzman personel ile karşılanabilmesi gerekmektedir. Adli bilişimin gün geçtikçe daha fazla ve daha yaygın olarak başvurulmuş bir ihtisas alanı ve ülke çapında savcılık ile mahkemelerin tüm yetki alanlarını kapsayacak biçimde her noktaya ulaştırılması gereken bir bilirkişilik hizmeti haline geldiğini göstermektedir [15].

6.1. Avukat Yardımcısı Olarak Adli Bilişim Taraf Bilirkişisi

Uygulamada resmi bilirkişiler, hakimlerin yardımcı uzmanlardır, taraf bilirkişisinin ise benzer şekilde avukatların yardımcı olarak değerlendirilmesi mümkündür.

Adli bilişim uzmanları aldıkları eğitim sayesinde, en genel tanımı ile bilişim suçları alanındaki bilgisi ve becerisi yargıya

taşınmış meselelerin çözümünde kullanılmaya başlanmıştır. Yaptıkları çalışmalar ile adli bilişim uzmanları, sorunların tespiti ve cezalandırılması ile ilgili adaletin tecelli etmesine yardımcı olmaktadır.

Adli bilişim uzmanları bilişim suçları ile ilgili olarak kanıtların toplanması, değerlendirilmesi, analiz edilmesi yoluyla hazırladıkları raporlarla delillendirme, bunun yanında avukatlara verdiği sözel bilgiler ile de yönlendirici yol gösterici bir role sahip olabilmektedir.

Dava desteği, dava veya dava aşamasında adli bilişim desteği vermeyi, davaya konu uyuşmazlıkta ilgili ve gerekli delillerin belirlenmesi ve avukatın bu delilleri hukuken ne şekilde değerlendirebileceği konusunda adli bilişim uzmanı avukatın yardımcısı konumundadır. Avukat özel ve teknik bilgisi ile avukata iki önemli noktada yardımcı olabilecektir.

Vakanın çözümlenmesinde kullanılacak veriler nelerdir.

Bu veriler ne şekilde delillendirilebilir.

Bu çerçevede adli bilişim uzmanı, avukatlık hizmetleri yerine getirilirken avukatlara danışmanlık ve taraf bilirkişiliği hizmeti sunduğundan bahsedilebilir.

Adli bilişimciler, dava aşamasında ve dava öncesinde ilgili taraflara bilgi sağlamak adına incelemeler yapmakta ve bu sayede bilgi ve tecrübe noksanlığından kaynaklanabilecek yanlış karar almanın önüne geçilebilmektedir. Adli bilişim uzmanları hukukçu olmadıkları bu nedenle de dava kazanma veya kaybetmeleri mümkün değildir. Adli bilişim uzmanının görevi

önyargısız ve tarafsız bir şekilde bulgularına ait doğru sonuçları raporlayarak, sadece inceleme, araştırma ve değerlemeleri ile ilgili gerçekleri araştırmaktır.

Adli bilişim uzmanını diğer bilişim teknolojileri mesleklerinden ayıran en önemli özellik, mesleğin icrası sırasında bilişim suçları ve yargı ile çok daha fazla ilişki içerisinde olmalarıdır. Adli bilişim uzmanlarının hukukî süreçlerdeki konumları, özellikle bilişim teknolojileri araç ve gereçlerinin her türde suçta kullanılır olmasından dolayı çok fazla sayıda ve farklı profesyonel fonksiyonları kapsamaktadır.

Teknik danışmanlık, en genel ifadeyle adli bilişim uzmanının dava öncesinde ve dava sürerken ilgili avukatlara çeşitli açılardan destek olması, hizmet sunmasıdır. Örneğin bir dolandırıcılık olayı sonucu incelenmesi gereken cihazlar ve verilerin neler olduğunun ve bunlar arasındaki delillendirilebilir ilişkilerin neler olduğunun belirlenmesi tipik bir danışmanlık olarak tanımlanabilir.

Adli bilişim uzmanlarının teknik danışmanlık kapsamında yardımcı olabilecekleri konular iki temel noktada toplanmaktadır.

Gerekli verilerin ortaya konulması: Bu süreçte, avukatların ihtiyaç duyacakları davayla ilgili verilerin yeterli ve doğru olarak saptanması ve sunulmasına yönelik faaliyetler yer almaktadır. Adli bilişim uzmanları destek verdiği faaliyet konuları hakkında hukuk elemanlarının teknik bilgi yetersizliği olacaktır. Bilgi yetersizliği, ne tür verilerin toplanacağı hususunda dahi avukatı fikirsiz bırakacaktır. Bu aşamada verilen hizmet avukatların sorunlarına çözüm bulacaktır.

Toplanan verilerin analizi edilmesi: Bu süreçte, mahkemeye sunulacak tespit ve değerlendirmeler avukatların bulguları yorumlamasına yardımcı olacak faaliyetler yer almaktadır. Adli bilişim uzmanları bu aşamada, faydalı, güvenilir ve ilgili bilgiyi değerlendirir bu konuda görüşünü içeren bir rapor hazırlar.

Adli bilişim uzmanları, teknik danışmanlık kapsamında pek çok değişik konularda çalışabilmektedirler. Nitekim; adli bilişim uzmanından, dolandırıcılık davalarında, elektronik yolla işlenen tehdit, şantaj vb davalarda, ses ve görüntü analiz ve delillendirmeyi gerektiren davalarda, dijital materyallerin incelenmesini gerektiren davalarda, elektronik iletişimin delil olarak kullanıldığı davalarda, teknik destek talep edilebilmektedir.

Avukatlara bir adli bilişim uzmanının hizmetler, vaka özelinde farklılıklar gösterebilmekle şu konuları kapsayabilir:

1. Adli bilişim uzmanı hizmet verdiği avukatın idaresi altında çalışır, avukatın müvekkil adayından aldığı bilgileri uzmanlık alanı çerçevesinde değerlendirerek avukatın dava konusunu anlamasında yardımcı olmak, gerekiyor ise teknik araştırma ve ek incelemeleri gerçekleştirmek,
2. Bir iddiayı tezkip etmek veya desteklemek için gerekli teknik verilerin neler olduğunu belirlemede yardımcı olmak,
3. Alanı ile ilgili eksik noktaları belirlemek ve bunun için mevcut dokümanları ve verileri incelemek,

4. Mevcut duruma bağlı olarak resmi bilirkişiden cevaplaması istenecek soruları belirlemek ve cevapların değerlendirilmesi sürecine katılmak,

5. Resmi bilirkişi raporunda (veya alanı ile ilgili olmak üzere iddianame, ifade tutanağı, araştırma tutanakları vs) yapılan tespitlerin lehe ve aleyhe olan yönlerini, rapordaki tespit ve değerlendirme hatalarını belirlemek için dokümanları incelemek ve raporlamak.

6. Alanı ile ilgili içtihatları avukatın talebi doğrultusunda değerlendirerek sözlü veya yazılı olarak bilgilendirmek,

7. Raporlarını yalnızca danışmanlık yaptığı avukatın değil, diğer yargı üyelerinin de anlayabileceği açıklıkta hazırlamak.

Bu çerçevede, yargı birimlerinin resmi bilirkişiliği kendisine yardımcı olarak kullanması, Adli Tıp Kurumu gibi adli bilişim alanında ihtisaslaşan bir kurumun ve bilişim suçlarını araştırmakla görevli siber suçlarla mücadele şube müdürlüklerinin karşısında avukatların müvekkillerinin hukuki haklarını tam olarak savunabilmeleri ve adil yargılanmalarını sağlayabilmeleri için, taraf bilirkişiliğine başvurmaları kaçınılmazdır.

7. Bilirkişi Raporu Kaynaklı Yargıtay Bozma Kararları

Yargıtay'ın bir kararına göre, " ... davacının davalı şirkete ait bilgileri üçüncü kişilerle paylaşıp paylaşmadığı hususlarının bilgisayar konusunda uzman bir bilirkişi raporu ile tespit edilmesi gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verilmesi usul ve kanuna aykırı olup bozmayı gerektirmiştir." [04]

Taraflar, bilirkişi raporunun, kendilerine tebliği tarihinden itibaren iki hafta içinde, raporda eksik gördükleri hususların, bilirkişiye tamamlattırılmasını; belirsizlik gösteren hususlar hakkında ise, bilirkişinin açıklama yapmasının sağlanmasını veya yeni bilirkişi atanmasını talep edebilmektedirler. Bilirkişi raporundaki eksiklik yahut belirsizliğin tamamlanması veya açıklığa kavuşturulmasını sağlamak için, bilirkişiden, yeni sorular düzenlemek suretiyle ek rapor alabileceği gibi, sözlü olarak açıklamalarda bulunmasını da kendiliğinden isteyebilir. Mahkeme, gerçeğin ortaya çıkması için gerekli görürse, yeni görevlendireceği bilirkişi aracılığıyla, tekrar inceleme de yaptırabilir. Bu konu Hukuk Muhakemeleri Kanunu 281' nci maddesinde "Madde 281- (1) Taraflar, bilirkişi raporunun, kendilerine tebliği tarihinden itibaren iki hafta içinde, raporda eksik gördükleri hususların, bilirkişiye tamamlattırılmasını; belirsizlik gösteren hususlar hakkında ise bilirkişinin açıklama yapmasının sağlanmasını veya yeni bilirkişi atanmasını mahkemeden talep edebilirler. (2) Mahkeme, bilirkişi raporundaki eksiklik yahut belirsizliğin tamamlanması veya açıklığa kavuşturulmasını sağlamak için, bilirkişiden, yeni sorular düzenlemek suretiyle ek rapor alabileceği gibi, tayin

edeceği duruşmada, sözlü olarak açıklamalarda bulunmasını da kendiliğinden isteyebilir. (3) Mahkeme, gerçeğin ortaya çıkması için gerekli görürse, yeni görevlendireceği bilirkişi aracılığıyla, tekrar inceleme de yaptırabilir.” şeklinde ifade edilmiştir.

Hâkimin hukukî sorumluluğuna benzer şekilde, Hukuk Muhakemeleri Kanunu 285’ inci maddesinde “Madde 285- (1) Bilirkişinin kasten veya ağır ihmâl suretiyle düzenlemiş olduğu gerçeğe aykırı raporun, mahkemece hükme esas alınması sebebiyle zarar görmüş olanlar, bu zararın tazmini için Devlete karşı tazminat davası açabilirler. (2) Devlet, ödediği tazminat için sorumlu bilirkişiye rücu eder.” ifadesi ile bilirkişinin hukuki sorumluluğu açıklanmıştır.

Türk yargısı pek çok dava tipini içermektedir. Bu davaların önemli bir kısmında özel ve teknik bilgi gereksinimi olmasından dolayı bilirkişilere başvurulmakta, hatta Yargıtay’ın vermiş olduğu kararlar çerçevesinde hakimler bilirkişiye başvurmaya zorlanmaktadır.

Yargıtay 10. Hukuk Dairesi’nin 2016/3965 esas 2016/9495 karar sayılı 07.06.2016 tarihli kararında, Yargıtay 13. Hukuk Dairesi 2015/4099 esas 2016/8796 karar sayılı 28.03.2016 tarihli, 2014/13921 esas 2014/26050 karar sayılı 10.9.2014 tarihli, 2016/14246 esas 2017/1582 karar sayılı 09.02.2017 tarihli kararında ve 2015/15333 esas 2017/258 karar 18.01.2017 tarihli kararlarında, Yargıtay 17. Hukuk Dairesi’nin 2016/3324 esas 2016/3255 karar sayılı 15.03.2016 tarihli kararında, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 2013/17-1199 esas 2014/1018 karar 10.12.2014 tarihli kararında, Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 2010/5-54 esas 2010/110 karar sayılı

11.5.2010 tarihli kararında, ilk derece mahkemesi kararı uzman bilirkişiyeye göndermeme sebebiyle bozulmuştur. Yerel mahkeme olarak bir karar merciinin somut olayın değerlendirmesini uyuşmazlık konusunun uzmanı olan bilirkişiyeye gönderilmesi gerektiğini tespit edebilecekken bu durumun göz ardı edildiği gözlemlenmiştir [15].

Yargıtay 10. Hukuk Dairesi 2015/4280 esas 2016/6663 karar 26.04.2016 tarihli ve 2016/6498 esas 2016/8186 karar sayılı 23.05.2016 tarihli kararında, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2015/8757 esas 2016/3628 karar sayılı 04.04.2016 tarihli kararında, Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 2006/6143 esas 2006/11224 karar sayılı 07.07.2006 tarihli ve 2005/13615 esas 2005/19261 karar sayılı 27.12.2005 tarihli kararında, Yargıtay 17.Hukuk Dairesi'nin 2014/13552 esas 2014/11199 karar sayılı 10.7.2014 tarihli kararında, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2009/9-140 esas 2009/225 karar sayılı 6.10.2009 tarihli kararında, birbiriyle çelişen raporların ilk derece mahkemesi tarafından gerekçelendirilmeden herhangi birinin seçilmesi ve genelde seçilen raporun sadece Adli Tıp Kurumu tarafından verildiği için seçilmesi, Yargıtay tarafından bozma sebebi olmuştur [15].

8. Bilirkişinin Hukuki Sorumluluğu

Bilirkişilerin, adli hizmetlerin ifasına ya da işleyişine katkı sağlamaya yönelik, aslî, sürekli, kesintisiz ve kamu yararı temeline dayalı bulunan bir görev; yani, kamu görevi yaptıkları söylenebilir.

Devletin birinci derecede sorumluluğunu gerektirecek şekilde Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenen hukuki sorumluluk, bilirkişinin düzenlemiş olduğu rapordan kaynaklı zararlar ile sınırlıdır.

Bilirkişinin hukuki sorumluluğunu gerektirecek sebepler de, tıpkı hâkimlerin hukuki sorumluluğunda olduğu gibi sınırlı tutulmuş ve kusurun derecesi arttırılmıştır. Buna göre devletin birinci derecede sorumluluğunun ortaya çıkabilmesi için öncelikle bilirkişinin kasten veya ağır ihmali sonucu, gerçeğe aykırı bir rapor hazırlamış olması gerekir. Vurgulamak gerekir ki raporun gerçeğe aykırı olması tek başına yeterli değildir. Örneğin, bilirkişi hafif ihmali sebebiyle gözden kaçırdığı bir detay yüzünden gerçeğe aykırı rapor vermiş olabilir. Bu durumda hukuki sorumluluk söz konusu olmaz [17].

Ancak kasten (örneğin taraflardan birisinden temin etmiş olduğu menfaat sebebiyle veya tarafsızlığını göz ardı ederek bir taraf açısından ayrımcılık sonucunu doğuracak bir fiil ile) veya ağır kusuru ile (örneğin ilk görüşte uzman olmayan bir kimsenin bile fark edebileceği bir özelliği göremeyerek) gerçeğe aykırı bir rapor sunmuşsa, hukuki sorumluluk gündeme gelecektir.

Bilirkişinin hukuki sorumluluğunun doğabilmesi için kasten veya ağır kusuru ile gerçeğe aykırı bir rapor vermiş olması da yeterli değildir. Kasten gerçeğe aykırı rapor verilmiş olsa bile, mahkeme söz konusu rapora dayanarak hüküm kurmamışsa, hukuki sorumluluk doğmayacaktır [17].

Bilirkişilerin hukuki sorumluluğu Hukuk Muhakemeleri Kanunu 285' nci maddesinde "Madde 285- (1) Bilirkişinin kasten veya ağır ihmal suretiyle düzenlemiş olduğu gerçeğe aykırı raporun, mahkemece hükme esas alınması sebebiyle zarar görmüş olanlar, bu zararın tazmini için Devlete karşı tazminat davası açabilirler. (2) Devlet, ödediği tazminat için sorumlu bilirkişiyeye rücu eder." düzenlenmiştir. Buna göre, Bilirkişinin kasten veya ağır ihmal suretiyle düzenlemiş olduğu gerçeğe aykırı raporun, mahkemece hükme esas alınması sebebiyle zarar görmüş olanlar, bu zararın tazmini için Devlete karşı tazminat davası açabilirler.

Bilirkişinin hukuki sorumluluğuna ilişkin açılacak davalarda görevli mahkeme Hukuk Muhakemeleri Kanunu 286' ncı maddesinde "Madde 286- (1) Devlet aleyhine açılacak olan tazminat davası, gerçeğe aykırı bilirkişi raporunun ilk derece mahkemesince hükme esas alındığı hâllerde, bu mahkemenin yargı çevresi içinde yer aldığı bölge adliye mahkemesi hukuk dairesinde; bölge adliye mahkemesince hükme esas alındığı hâllerde ise Yargıtay ilgili hukuk dairesinde görülür. (2) Devletin sorumlu bilirkişiyeye karşı açacağı rücu davası, tazminat davasını karara bağlamış olan mahkemede görülür." düzenlenmiştir. Buna göre Devlet aleyhine açılacak olan tazminat davası, gerçeğe aykırı bilirkişi raporunun ilk derece mahkemesince hükme esas alındığı hâllerde, bu mahkemenin

yargı çevresi içinde yer aldığı bölge adliye mahkemesi hukuk dairesinde; bölge adliye mahkemesince hükme esas alındığı hâllerde ise Yargıtay ilgili hukuk dairesinde görülür. Devletin sorumlu bilirkişiyeye açacağı rücu davası ise, tazminat davasını karara bağlamış olan mahkemede görülür.

Bilirkişinin kasten gerçeğe aykırı vermiş olduğu rapor hükme esas alınmış ve hüküm bu şekilde kesinleşmişse, Hukuk Muhakemeleri Kanunu 375/(1)-f maddesinde “Madde 375 (1)/f f) Bilirkişi veya tercümanın, hükme esas alınan husus hakkında kasten gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu sabit olması.” uyarınca yargılamanın iadesi yoluna başvurulabilir.

09. Örnek Bir Yargıtay Kararı

16. Ceza Dairesi

2019/3373 E.

2019/6418 K.

"İçtihat Metni"

Mahkemesi: Ceza Dairesi

Suç: Silahlı terör örgütüne üye olma

Hüküm: Sanıkların ayrı ayrı 5237 sayılı TCK'nın 314/2, 62, 53/1-2-3, 58/9, 63 maddeleri ve 3713 sayılı Kanunun

5/1. maddesi uyarınca hükmedilen mahkumiyet kararlarına ilişkin istinaf başvurusunun esastan reddi

Bölge Adliye Mahkemesince verilen hüküm temyiz edilmekle;

Temyiz edenin sıfatı, başvurunun süresi, kararın niteliği ve temyiz sebebine göre dosya incelendi, gereği düşünüldü;

Temyiz talebinin reddi nedenleri bulunmadığından işin esasına geçildi;

Vicdani kanının olduğu duruşma sürecini yansıtan tutanaklar, belgeler ve gerekçe içeriğine göre,

İlk derece mahkemesi gerekçeli kararında 121502 sicil nolu katibin elektronik imza eksikliği mahallinde giderilebilir nitelikte görülmüştür.

I) Sanık ... yönünden yapılan incelemede;

Yargılama sürecindeki usuli işlemlerin kanuna uygun olarak yapıldığı, hükme esas alınan tüm delillerin hukuka uygun olarak elde edildiğinin belirlendiği aşamalarda ileri sürülen iddia ve savunmaların temyiz denetimini sağlayacak biçimde eksiksiz olarak sergilendiği, özleri değiştirmeksizin tartışıldığı, vicdani kanının kesin, tutarlı ve çelişmeyen verilere dayandırıldığı, eylemlerin doğru olarak nitelendirildiği ve kanunda öngörülen suç tipine uyduğu, yaptırımların kanuni bağlamda şahsileştirilmek suretiyle uygulandığı anlaşılmakla; sanık müdafininin temyiz dilekçesinde ileri sürdüğü nedenler yerinde görülmediğinden CMK'nın 302/1. maddesi gereğince temyiz davasının esastan reddiyle hükmün ONANMASINA,

II) Sanık ... yönünden yapılan incelemede;

1- Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından onanarak kesinleşen Dairemizin ilk derece mahkemesi sıfatıyla verdiği 24.04.2017 tarih, 2015/3 esas, 2017/3 karar sayılı kararında, "... iletişim sisteminin ..... silahlı terör örgütü mensuplarının kullanmaları amacıyla oluşturulan ve münhasıran bu suç örgütünün bir kısım mensupları tarafından kullanılan bir ağ olması nedeniyle; örgüt talimatı ile bu ağa dahil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullanıldığının, her türlü şüpheden uzak, kesin kanaate ulaştırarak teknik verilerle tespiti halinde, kişinin örgütle bağlantısını gösteren delil olacağının" kabul edildiği dikkate alınarak, somut dosyada atılı suçun sübutu açısından

belirleyici nitelikte olan; ayrıntılı ... tespit ve değerlendirme tutanağının dosyaya getirilip, temin edilememesi halinde dosya kapsamındaki **bilirkişi raporu ile istinaf aşamasında dosyaya sunulan uzman görüşünün birlikte değerlendirilip aradaki çelişkiyi giderici bilirkişi raporu aldırılmak suretiyle,**

2-Sanık hakkında sabit hat veya ankesörlü telefon görüşmelerinden dolayı soruşturma bulunup bulunmadığına ilişkin hüküm sonrası dosyaya gelen müzekkere cevabı da nazara alınarak bu hususta araştırma yapıp,

3-İstinaf aşamasında dosya içerisine geldiği anlaşılan belge içeriklerine göre sanığın operasyonel hat kullanıp kullanmadığının araştırılıp,

4-UYAP'ta oluşturulan örgütlü suçlar bilgi bankasında sanık hakkında bilgi ve beyan olup olmadığı da araştırılarak,

Yukarıda belirtilen belgelerin CMK'nın 217. maddesi uyarınca duruşmada sanık ve müdafine okunup diyeceklerinin sorulması ile tüm dosya kapsamının bir bütün halinde değerlendirilmesi suretiyle sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken yetersiz belgelere dayanarak eksik araştırma ile yazılı şekilde karar verilmesi,

Kanun aykırı, **sanık müdafilerinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülüş olduğundan, bu sebeplerden dolayı hükmün CMK'nın 302/2. maddesi uyarınca BOZULMASINA,** sanığın tutuklulukta geçirdiği süreye ve mevcut delil durumuna göre, tahliye taleplerinin reddi ile tutukluluk halinin devamına, 28.02.2019 tarihinde yürürlüğe giren 20.02.2019 tarih ve 7165 sayılı Kanunun 8. maddesiyle

değişik 5271 sayılı Kanununun 304. maddesi uyarınca dosyanın Ankara 23. Ağır Ceza Mahkemesine, kararın bir örneğinin bilgi için Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 19. Ceza Dairesine gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına TEVDİİNE, 21.10.2019 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

10. Kaynakça

- [01] POLAT, O., (2012). Taraf Bilirkişiliği Nedir?, TBB Dergisi, i100, s271-280.
- [02] POLAT, O. ve GÜVEN, A.T., (2015). İngiliz, Amerikan ve Türk Hukukunda Bilirkişilik Uygulamalarının Karşılaştırılması, TBB Dergisi, i119, s97-114.
- [03] TANRIVER, 2., (2015). Hukuk Yargısı Bağlamında Bilirkişilik Kanunu Tasarısının Değerlendirilmesi, TBB Dergisi, i119, ss227-240.
- [04] MANAV, A.E., (2015). Alman ve Türk İş ve Sosyal Güvenlik Hukukunda Bilirkişilik Uygulamalarının Karşılaştırılması, TBB Dergisi, i119, s457-502.
- [05] ATALI, M., (2016). 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu ve Hukuki Konularda Bilirkişilik, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, i65(4), ss3271-3282.
- [06] ERGÜN, G.O., (2013). Bilirkişi Raporu Üzerinde Gerçekleştirilen Sahtecilik Fiillerinin Niteliği, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:4, ss265-274.
- [07] AKİL, C., (2011). Yargıtay Hukuk Genel Kurulu' nun Hakimın Bilirkişi Raporuyla Bağlı Olup Olmadığı Hakkında Vermiş Olduğu 24.12.2008 Gün ve E.2008/4-734, K.2008/766 Sayılı Kararının Tahlili, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 60(3), ss693-731.

[08] YILDIRIM, R., ODYAKMAZ, Z., ÇOBAN ATİK, A., ÇALIŞKAN, Z., ERSÖZ, K. VE DENİZ, Y., (2011). İdare Mahkemeleri Örneğinde Bilirkişilik Uygulamaları, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:19, Sayı:1, ss9-38.

[09] AKİL, C., (2011). Medeni Yargılama Hukukunda Mahkeme Tarafından Atanan Bilirkişi-Uzman Tanık Ayrımı, Ankara Barosu Dergisi, 2011/2, ss171-183.

[10] ÖZEN, M. ve ÖZCAK, G., (2015). Adli Bilişim, Elektronik Deliller ve Bilgisayarlarda Arama ve El Koyma Tedbirinin Hukuki Rejimi (CMK M. 134), Ankara Barosu Dergisi, 2015/1, ss41-77.

[11] ÖNTAN, Y., (2011). Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku (Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku) Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

[12] KAYMAKCI, S., (2014). Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul. Türkiye.

[13] MERİÇ, A., (2015). Türkiye’ de Bilirkişilik Müessesesi Bağlamında Adli Muhasebe İle İlgili Bir Araştırma, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Malatya.

[14] ÖZER BAKŞI, M., (2018). Yargılama Sürecinde Bilirkişi Kusurlarının İrdelenmesi, Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adli Tıp Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Adana.

[15] AKYOL ÇINAR, N.N., (2019). Bilişim Suçlarının Bilirkişilik Uygulamaları Yönünden Değerlendirilmesi, İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

[16] Türk Dil Kurumu (TDK), Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 09/04/2022 tarihinde alınmıştır.

[17] <https://www.bilirkisiyiz.biz/> adresinden 09/04/2022 tarihinde alınmıştır.

11. Özgeçmiş

Bilgisayar Eğitimi alanında lisans eğitimini Orta ve Büyük Ölçekli Yazılım Sistemlerinin Modellenmesi üzerine yazdığı tez ile bitirmiştir.

Adli Bilişim alanındaki ilk yüksek lisansında Bilgi Güvenliği konusunda çalışmış, Veri Bilimi alanında ikinci yüksek lisansında hukuk alanında makine öğrenmesi tekniklerinin hukuk alanında kullanılması üzerine çalışmıştır.

Doktorasını Uluslararası Dublin Üniversitesi, Adli Bilişim Mühendisliği alanında, Delil Nitelikli İletişim Kayıtlarının İncelenmesi konusunda tamamlamıştır.

Yüksek Lisans ve Doktora çalışmaları paralelinde, alanı ile ilgili aşağıdaki makaleleri yazmış, akademik çalışmalarına devam etmektedir.

- Yargıtay Kararlarının Suç Türlerine Göre Makine Öğrenmesi Yöntemleri İle Sınıflandırılması, Veri Bilimi Dergisi. (2021). 4(3). 61-71.
- Hukuk Bürolarında Bilgi Güvenliğinin Arttırılmasında Model Önerileri, Türkiye Barolar Birliği Dergisi. (2021). 152, 335-366.
- Covid-19 Sonrasında Avukatların Uzaktan Çalışmaya İlişkin Görüş ve Hazır Bulunuşlukları, Pearson Journal Of Social Sciences & Humanities (2020). 6(6), 74-99.
- ISO/IEC 27035-2, ISO/IEC 27037, ISO/IEC 27041, ISO/IEC 27042 ve ISO/IEC 27043 Standartlarına Göre Sayısal Kanıtlar, 4. Uluslararası Mühendislik ve Doğa

Bilimlerinde Yenilikçi Yaklaşımlar Sempozyumu (ISAS'19), 4(6), 444-449.

- Bilgi Güvenliği Risk Yönetimi ve Risk Değerlendirme Metodolojisi ve Araçları, International Conference on Cyber Security and Computer Science (ICONCS'18), Bildiriler Kitabı, 73-78.

Yüksek Lisans ve Doktora çalışmalarına ek olarak aşağıdaki konularda eğitim almıştır.

- 2022 İstanbul Gedik Üniversitesi, Olay Yeri İnceleme Uzmanlığı, Parmak İzi İnceleme Uzmanlığı eğitimleri.
- 2021 İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstihbarat Çalışmaları Eğitim Programı eğitimi.
- 2021 Yeditepe Üniversitesi, Adli Muhasebe ve Hile Denetimi Uzmanlığı, Beyaz Şapkalı Hacker, Adli Belge İnceleme eğitimleri.
- 2020 Ostim Teknik Üniversitesi, Siber Suçlar ve Güvenliği Eğitmenliği, Adli Bilişim Eğitmenliği eğitimleri.
- 2019 Türk Standartları Enstitüsü, TS ISO/IEC 27001:2017 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi Temel Eğitimi, TS ISO/IEC 27001:2017 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi Dokümantasyon Eğitimi, TS ISO/IEC 27001:2017 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi İç Tetkik Eğitimi eğitimleri.

Adli Bilişim ve Veri Bilimi alanlarında yüzlerce rapor yazmış, binlerce vaka incelemesi yapmıştır.

Resmi ve Taraf Bilirkişiliği yapmaktadır.

Adli Bilişimci